

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мая Сотирова Сотирова,

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград,

Факултет по педагогика

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен

„доктор“, област на висше образование 1. Педагогически науки,

професионално направление 1.2. Педагогика,

докторска програма „Специална педагогика“

Тема: Влиянието на вида рамка за обучение

върху нивото на социална тревожност, усещане за принадлежност и чувство

за самоефикасност сред четящите юноши с увреждания,

Автор: Дана Барак Харел

Научен ръководител: проф. д-р Пелагия Терзийска

Становището е изготвено в изпълнение на Заповед № 1121 от 28.04.2021 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград за определяне на състава на научното жури.

Представяне на кандидата

Академичното развитие и професионалният път на автора на дисертационния труд са тясно свързани със специалната педагогика. Дана Барак Харел притежава бакалавърска и магистърска степен по специална педагогика, има дългогодишен опит като специален педагог на ученици от 1 до 10 клас. Професионалната ѝ биография включва още административен опит (придобит в работата ѝ като директор на учебен център и координатор на образователни програми по специална педагогика), както и академичен опит като преподавател и педагогически съветник към Департамента по специална педагогика на Академичния колеж по образование Ораним.

Актуалност на изследването

Дефицит в политиките на приобщаващото образование е недостатъчната проученост на ефектите от прилагането на едни или други образователни

програми върху психо-емоционалното развитие на учениците със специални образователни потребности. Във фокуса на изследователския интерес на Дана Барак Харел е процесът на приобщаване на учениците с нарушения в четенето. Изследователските й амбиции са насочени към разкриване на влиянието на вида рамка за обучение върху важни аспекти на социалната адаптация и емоционалното развитие на учениците – нивото на социална тревожност, чувството за принадлежност и чувството за самоефикасност. Изследването е значимо за сферата на специалното образование, тъй като ефективността на образователните програми в специалните (насърчаващи) класове и в редовните (приобщаващи) класове се оценява не само според учебните постижения на учениците, но и по отношение на социално-емоционалните аспекти на личностното им развитие.

Обща характеристика и съдържателна оценка на дисертационния труд

В съдържателно отношение и като обем дисертационният труд отговаря на възприетите изисквания за дисертационно изследване. Логично структуриран е в увод, четири глави, библиография, приложения. Дисертацията е в обем от 166 страници, от които 116 страници основен текст и 12 приложения. Използваните 209 литературни източници са компетентно подбрани, пълноценно използвани са в разработката и представят съвременни научни изследвания по проблематиката от цял свят, включително от Израел и България.

В увода Дана Барак Харел обосновава актуалността на изследвания проблем, неговата научна значимост и аргументира изследователския фокус върху социалната тревожност, усещането за принадлежност и чувството за самоефикасност като важни аспекти и измерители на психичното благосъстояние на четящите юноши с увреждания. Ясно и точно са формулирани целта на изследването, изследователските въпроси, детайлно описани са седемте изследователски хипотези и изследователският инструментариум.

Теоретичният анализ в първа глава е насочен към очертаване на законодателната рамка в областта на специалното и приобщаващото образование. Приносен момент в тази част представлява сравнителният анализ

на образователните политики в България и Израел по приобщаване на учениците със специални образователни потребности. Последователно са изяснени ключовите за изследването понятия – обучителни трудности и нарушения в четенето, анализирани са специфичните прояви на нарушенията при четенето в съвременния иврит като официален език в Израел, както и техните социални и емоционални характеристики при юношите. Специално внимание е отделено на чувството за самоефикасност, нуждата от чувство за принадлежност към училището и класа и социалната тревожност в тяхната връзка с нарушенията в четенето.

Втора глава на дисертационния труд представя методологията на реализираното емпирично изследване. От участващите 64 ученици на възраст 12-16 години 43-ма са с нарушения в четенето (24 от тях се обучават в специален клас, 19 – в редовен клас). Изследователският инструментариум е богат и включва четири въпросника и тест за оценяване на ефективността при четене на отделни думи. Резултатите от изследователския процес са представени в следващата трета глава. Интерпретацията им е многоплатова и не се ограничава само в проверка на поставените хипотези. Извършеният задълбочен качествен анализ дава възможност авторът да направи допълнителни констатации по отношение на проявлението на изследваните променливи и връзките между тях. В последната четвърта глава, която Дана Харел е озаглавила „Дискусия“, се анализират отговорите на отворените въпроси относно чувството за принадлежност и удовлетвореността от академичните постижения. Прави се опит да се изяснят причините, поради които (в контраст с поставената основна хипотеза) не се проявяват статистически значими различия между учениците с нарушения в четенето и техните връстници, които нямат такива нарушения по отношение на нивото на социална тревожност, чувството за принадлежност и чувството за академична самоефикасност. Препоръките, които докторантката прави в края на дисертационния труд, са свързани с необходимостта от развитие и насърчаване у учениците на чувството за самоефикасност и чувството за принадлежност и осигуряване на подкрепа при справянето със социалната тревожност.

Оценка на автореферата и научните публикации на кандидата

Авторефератът е разработен съобразно приетите изисквания и отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

Дана Барак Харел е представила три научни публикации по темата на дисертационния труд, две от които са в сборник с научни доклади, и една – в реферирана и индексирана научна периодика. В съдържателно отношение те популяризират изследователските търсения и постижения в дисертационния труд.

Научни приноси

Приемам формулираните от автора приноси с теоретичен и приложен характер, които съответстват напълно на проведената изследователската работа. Като най-съществени приноси на дисертационното изследване се открояват следните:

- Изследването обогатява знанията, съществуващи в областта на нарушенията при четенето, като поставя фокуса върху влиянието на различните рамки за обучение.
- Резултатите от изследването хвърлят светлина върху чувството за принадлежност към класа и към училището сред учениците с нарушения при четенето – фактор, който не е изследван досега.
- Открита е разлика между учениците с нарушения при четенето, интегрирани в редовен клас, и тези, които се обучават в специалния образователен клас в подиндекса на „връзката с групата на връстниците“.
- Изследването повдига възможността естеството на училището, в което са събрани данните, да окаже влияние върху направените констатации.
- Приложените последици, които произтичат от констатациите, засилват значението, което трябва да се отдаде на влиянието на учебната среда върху света на ученика.
- Фокусът върху различните рамки за обучение в редовният клас (приобщаване) и специалният клас (насърчаване) е от значение за засилването на тенденцията на приобщаване в Израел.

- Учениците с нарушения в четенето, които са интегрирани в редовния клас, често се справят с нарушенията си в два аспекта. Първият аспект е обективната трудност поради нарушението при четенето (четене, писане и правопис), а вторият е отношението, което те получават от заобикалящата ги среда.
- Констатациите от изследването разкриват необходимостта от педагогическа подготовка, която да подпомага подкрепата за учениците при формирането на чувство за контрол както върху своите успехи, така и върху своите неуспехи.
- Необходимо е да се разпределят ресурси и за дейности като медии, театър, музика, драма, дърводелство и т.н., което ще позволи на повече ученици с нарушения в четенето (и обучителни трудности като цяло) да намерят своите силни страни и да развият способностите си.
- Изводите от изследването могат да помогнат на вземащите решения в комисиите по разпределение в Израел.

Заклучение

В заключение, на основание на дадената по-горе обща положителна характеристика на научно-изследователската дейност на дисертанта, безспорните достойнства на разработения дисертационен труд и оценката на приносните моменти в него, както и съответствието с нормативните изисквания за придобиване на научни степени, убедено давам своя положителен вот за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“ на Дана Барак Харел.

Член на научното жури:

4 юни 2021 г.

доц. д-р Мая Сотирова

REVIEW

from Assoc. Prof. Maya Sotirova Sotirova, PhD

South-West University "Neofit Rilski" – Blagoevgrad, Bulgaria

Faculty of Pedagogy

of dissertation for obtaining an educational and scientific degree "DOCTOR"

field of higher education 1. Pedagogical sciences,

professional field 1.2. Pedagogy,

doctoral program "Special pedagogy"

Topic: **The Influence of the Type of Learning Framework**

on the Level of Social Anxiety, Sense of Belonging, and Sense of Self-Efficacy

among Reading Disabled Adolescents

Author: **Dana Barak Harel**

Academic Supervisor: Prof. Pelagiya Terziyska, PhD

The review was prepared in pursuance of Order № 1121 of 28.04.2021 of the Rector of the South-Western University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad to determine the recommendation of the scientific jury.

Presentation of the candidate

The academic development and the professional path of the author of the dissertation are closely related to the special pedagogy. Dana Barak Harel has a bachelor's and master's degree in special pedagogy, has many years of experience as a special pedagogue for students from 1st to 10th grade. Her professional biography also includes administrative experience (gained in her work as a director of a training center and coordinator of educational programs in special pedagogy), as well as academic experience as a lecturer and pedagogical counselor at the Department of Special Education in Oranim Academic College of Education.

Relevance of the research

A deficit in the policies of inclusive education is the insufficient study of the effects of the implementation of one or another educational program on the psycho-emotional development of students with special educational needs. The focus of Dana

Barak Harel's research interest is the process of involving students with reading disabilities. Her research ambitions are aimed at revealing the influence of the type of learning framework on important aspects of students' social adaptation and emotional development – the level of social anxiety, sense of belonging and sense of self-efficacy. The research is important for the field of special education, as the effectiveness of educational programs in special (promoting) classes and in regular (inclusive) classes is assessed not only according to students' academic achievements, but also in terms of socio-emotional aspects of their personal development.

General characteristics and content assessment of the dissertation

In terms of content and volume, the dissertation work meets the accepted requirements for dissertation research. It is logically structured in an introduction, four chapters, bibliography, appendices. The dissertation has a volume of 166 pages, of which 116 pages are body text and 12 appendices. The 209 used literature sources are competently selected, fully used in the development and present contemporary research on the issue from around the world, including Israel and Bulgaria.

In the introduction, Dana Barak Harel substantiates the relevance of the researched problem, its scientific significance and argues the research focus on social anxiety, sense of belonging and self-efficacy as important aspects and measures of mental well-being of reading adolescents with disabilities. The purpose of the research, the research questions are clearly and precisely formulated, the seven research hypotheses and the research tools are described in detail.

The theoretical analysis in the first chapter is aimed at outlining the legislative framework in the field of special and inclusive education. A comparative analysis in this part is the comparative analysis of the educational policies in Bulgaria and Israel on the inclusion of students with special educational needs. The key concepts for the study - learning difficulties and reading disorders, are clarified, the specific manifestations of reading disorders in modern Hebrew as an official language in Israel, as well as their social and emotional characteristics in adolescents are analyzed. Special attention is paid to the sense of self-efficacy, the need for a sense of belonging to the school and the class and the social anxiety in their connection with reading disorders.

The second chapter of the dissertation presents the methodology of the realized empirical research. Of the 64 participating students aged 12-16, 43 have reading disorders (24 of them study in a special class, 19 - in a regular class). The research tools are rich and include four questionnaires and a test to assess the effectiveness of reading individual words. The results of the research process are presented in the next third chapter. Their interpretation is multifaceted and is not limited to testing the hypotheses. The performed in-depth qualitative analysis allows the author to make additional findings regarding the manifestation of the studied variables and the relationships between them. The last fourth chapter, entitled "Discussion" by Dana Harel, analyzes the answers to open-ended questions about a sense of belonging and satisfaction with academic achievement. An attempt is made to clarify the reasons why (in contrast to the main hypothesis) there are no statistically significant differences between students with reading disorders and their peers who do not have such disorders in terms of level of social anxiety, sense of belonging and a sense of academic self-efficacy. The recommendations that the doctoral student makes at the end of the dissertation are related to the need to develop and encourage students' sense of self-efficacy and sense of belonging and provide support in dealing with social anxiety.

Evaluation of the author's abstract and scientific publications

The abstract is developed according to the accepted requirements and corresponds to the content of the dissertation.

Dana Barak Harel has presented three scientific publications on the topic of the dissertation, two of which are in a collection of scientific reports, and one - in a referenced and indexed scientific periodical. In terms of content, they promote research and achievements in the dissertation.

Scientific contributions

I accept the contributions formulated by the author with theoretical and applied character, which fully correspond to the conducted research work. The most significant contributions of the dissertation research are the following:

- The research enriches the knowledge existing in the field of reading disorders by focusing on the impact of different learning frameworks.

- The results of the study shed light on the sense of belonging to the class and to the school among students with reading disabilities - a factor that has not been studied so far.

- A difference was found between students with reading disabilities integrated in the regular class and those who study in the special education class in the sub-index of "peer group connection".

- The study reveals the possibility that the nature of the school in which the data were collected could influence the findings.

- The applied consequences that result from the findings reinforce the importance that should be given to the influence of the learning environment on the student's world.

- The focus on the different learning frameworks in the regular class (inclusion) and the special class (promotion) is important for strengthening the trend of inclusion in Israel.

- Students with reading disabilities who are integrated into the regular class often deal with their disabilities in two aspects. The first aspect is the objective difficulty due to reading disorders (reading, writing and spelling), and the second is the attitude they receive from their surroundings.

- The findings of the study reveal the need for pedagogical training to support students in forming a sense of control over both their successes and their failures.

- Resources also need to be allocated to activities such as media, theater, music, drama, carpentry, etc., which will allow more students with reading disabilities (and learning difficulties in general) to find their strengths and develop your abilities.

- The findings of the study can help decision-makers in distribution committees in Israel.

Conclusion

In conclusion, based on the above general positive characteristics of the research activity of the dissertation, the indisputable merits of the developed dissertation and the assessment of the contribution moments in it, as well as the compliance with the regulatory requirements for obtaining scientific degrees, I confidently give my positive vote for the award of the educational and scientific

degree "Doctor" in the field of higher education 1. Pedagogical sciences, professional field 1.2. Pedagogy, doctoral program "Special Pedagogy" by Dana Barak Harel.

Member of the scientific jury:

June 4, 2021

Assoc. Prof. Maya Sotirova, PhD